

DOI [https://doi.org/10.32405/2522-9958-8\(37\)-46-70](https://doi.org/10.32405/2522-9958-8(37)-46-70)
УДК 354:378

Мороз Світлана Анатоліївна,

кандидат наук з державного управління,
старший науковий співробітник

Навчально-науково-виробничого центру

Національного університету цивільного захисту України.

Харків, Україна.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2696-1278>

ra.ekma@gmail.com

ВІДПОВІДНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ЗНАНЬ ВИМОГАМ РИНКУ ПРАЦІ: АНАЛІЗ ДУМКИ СТУДЕНТІВ З КИТАЮ

Анотація. Проблематика забезпечення якості вищої освіти, з огляду на свою неабияку значущість для соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку держави, все далі частіше стає предметом наукового дискурсу. Переважна більшість наукових досліджень феномену якості вищої освіти у межах вітчизняної наукової думки була зосереджена на аналізі змісту англосаксонської та європейської континентальної систем вищої освіти. Такий фокус наукової уваги, так само як і пріоритетне використання вченими суто теоретичних методів дослідження, стало причиною порушення принципу комплексності та всебічності у з'ясуванні змісту відповідного феномену. Іншими словами, по за межами наукової уваги вчених залишились питання функціонування систем вищої освіти найбільш розвинутих країн Східної Азії. Серед таких країн Китай демонструє найбільш потужну динаміку збільшення кількості своїх ЗВО у межах топових груп міжнародних університетських рейтингів. З огляду на цей факт, об'єктом наукової уваги автором статті було обрано окремі аспекти функціонування системи вищої освіти Китаю, а саме ті з них, які пов'язані з забезпеченням її якості. Предметом наукової уваги стала думка китайських студентів щодо рівня відповідності університетських знань вимогам ринку праці. У якості респондентів нами були обрані студенти Інституту міжнародної та порівняльної освіти Пекінського педагогічного університету (Китай).

За результатами аналізу отриманих відповідей було з'ясовано думку студентів щодо предмету наукової уваги, а саме: 65% респондентів переконані у відповідності наданих в ЗВО знань, вмій та навичок вимогам ринку праці та очікуванням роботодавців; 35% респондентів заперечили існування кореляції між університетськими знаннями та

вимогами ринку праці; жоден респондент не погодився з думкою про те, що отримані під час навчання у ЗВО знання повністю відповідають вимогам ринку праці. Таки результати свідчать, з одного боку, про здатність студентів приймати участь в процедурах оцінювання якості вищої освіти (виважена оцінка та відповідальне виконання обов'язків експерта), а з іншого – про існування розриву між змістом навчальних програм та актуальними вимогами ринку праці (майже кожен третій респондент заперечив відповідність навчальних програм вимогу ринку праці). Отримані результати свідчать, про те що альтернативні, по відношенню до англосаксонської та європейської континентальної моделей організації систем вищої освіти, моделі не забезпечують досягнення високого рівня відповідності університетських знань вимогам ринку праці. За результатами аналізу змісту та особливостей функціонування системи вищої освіти Китаю були сформульовані такі основні напрями вдосконалення механізмів державного управління забезпеченням якості вищої освіти: інституціональне забезпечення дії норми щодо обов'язкової участі основних стейкхолдерів ринку праці у складанні змісту навчальних програм (уточнення норм Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей); збільшення частки представництва студентів в органах моніторингу якості вищої освіти, як на рівні внутрішньої та і на рівні зовнішньої систем забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. В контексті можливості використання потенціалів методу компаративістики у якості перспективного напрямку розгляду порушеної проблематики було запропоновано порівняти результати опитування європейських та китайських студентів, а також визначити переваги та недоліки кожної з відповідних моделей організації систем вищої освіти. Наявність результатів такого порівняльного аналізу дозволить визначити найбільш ефективні з механізмів державного управління сферою вищої освіти.

Ключові слова: якість вищої освіти; відповідність університетських знань вимогам ринку праці; навчальні програми; органи публічного управління; опитування китайських студентів; ЗВО Китаю; напрями вдосконалення механізмів державного управління сферою вищої освіти.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Проблематика забезпечення якості вищої освіти, з огляду на свою неабияку значущість для суспільно-політичного, соціально-економічного та гуманітарного розвитку суспільства постійно

перебуває у колі наукової та професійної уваги представників наукової громадськості та органів публічного управління. На актуальність відповідної проблематики звернули увагу автори Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року визначили, констатувавши той факт, що, з одного боку, «за кількісним показником – охоплення вищою освітою – Україна перебуває в числі перших 10–15 країн світу» та має достатньо високій рівень математичної і природничої освіти, а з іншого боку – Україна має значні проблеми із «проведенням ефективної наукової, науково-технічної та інноваційної політики», а також матеріально-технічним та кадровим забезпеченням закладів вищої освіти (ЗВО) [1]. Відповідні питання, у тому чи іншому контексті прояву свого складного та багатогранного змісту набули своєї актуалізації у межах Оперативного плану міністерства освіти і науки на 2019 рік, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України (МОН) від 25.01.2019 р. № 61. У межах цього програмного документу фахівці МОН визначили такі стратегічні цілі у галузі вищої освіти: провайдери вищої освіти повинні бути інституційно-, матеріально-технічно-, кадрово- тощо спроможними до забезпечення якісної освітньо-наукової діяльності (автономність ЗВО; менеджмент ЗВО забезпечує ефективне управління; науково-педагогічні та наукові працівники надають якісні освітні послуги та виконують наукові дослідження на належному рівні); ефективне функціонування системи забезпечення якості вищої освіти (впровадження та дотримання ЗВО, органами публічного управління, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти і незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти стандартів та рекомендацій Європейського простору вищої освіти щодо функціонування внутрішньої та зовнішньої систем забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти); забезпечення рівного доступу до вищої освіти (вступ до ЗВО здійснюється на конкурсній основі для всіх без виключення; здобувачі вищої освіти мають рівний доступ до програм фінансової підтримки); система вищої освіти повинна розбудовуватись на принципах прозорості та доброчесності (МОН формує політику та приймає управлінські рішення відкрито та прозоро, виявляє нульову толерантність до порушень академічної доброчесності; ЗВО приймають рішення з академічної, організаційної, кадрової та фінансової діяльності відкрито та прозоро, виявляють нульову толерантність до порушень академічної доброчесності) [2]. За кожним з цих напрямів автори документу не лише визначили показники досягнення стратегічних та операційних цілей, а і конкретизували відповідні завдання, заходи та час виконання. Наприклад, серед завдань досягнення першої з наведених вище цілей автори документи визначили у тому числі й необхідність використання адміністраціями ЗВО такої моделі управління, яка відповідає кращим

практикам good governance. Розбудова моделі управління good governance передбачає дотримання суб'єктом управління таких основних принципів (тут ми абстрагуємося від рівня державного управління та зосередимося на рівні університетського менеджменту): розподіл влади (влада ректора; влада вченої ради; влада профоб'єднань та самоврядних організацій); участь науково-педагогічного, наукового та допоміжного персоналу, а також представників студентів та слухачів, в управлінні ЗВО (обговорення стратегії розвитку та участь у її реалізації); вибірність та змінність керівників (вибори ректора, деканів, завідувачів кафедр; забезпечення представництва у виборних органах ЗВО тощо); підзвітність керівництва перед трудовим колективом ЗВО (затвердження планів розвитку та звітів за їх виконанням на загальних зборах); забезпечення законності на кожному етапі реалізації владних повноважень тощо. В контексті обраного нами предмету наукового дослідження, заслуговує на увагу той з основних принципів моделі управління good governance, зміст якого пов'язано з дотриманням відповідності професійної діяльності, а відповідно і її результатів, з одного боку, ключовим цінностям функціонування університетської автономії (автономність; академічна доброчесність; колегіальність у прийнятті управлінських рішень тощо), а з іншого – запитам (очікуванням) замовника освітянської послуги. Залишаючи по за межами нашої уваги дискусію навколо визначення пріоритетів у виконанні тих чи інших завдань, вважаємо за можливе зосередитись на обґрунтуванні тих з аспектів прояву моделі управління good governance, які безпосередньо пов'язані з питаннями визначення рівня відповідності запропонованої ЗВО освітянської послуги тим вимогам, які висуваються ринком праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення відповідності отриманих здобувачем вищої освіти знань, так само як і сформованих під час навчання вмінь та навичок, тим вимогам, які висуває до їх обсягів та якості ринком праці не є принципово новим напрямом в організації наукових пошуків. Відповідні питання набули свого наукового опрацювання у межах економічної, педагогічної, соціологічної та державно-управлінської парадигм наукового знання. Кожна галузь науки, з огляду на предмет своєї безпосередньої уваги, зосереджувалась на тому чи іншому аспекті порушеної проблематики. Серед останніх наукових досліджень слід звернути увагу на роботи В. Антонюк (за результатами аналізу функціонування системи ЗВО України виявлено існуючі проблеми взаємовідносин між інституцією університету та інститутом ринку праці, а також запропоновано напрями їх вирішення) [3], О. Дяків (висвітлено роль держави у забезпеченні взаємозв'язку між освітою та ринком праці, а також визначено напрями

вдосконалення механізмів державного регулювання взаємодії освіти та ринку праці) [4], Р. Захарчина (визначено умови забезпечення гармонізації відносин вищої школи і ринку праці в контексті процесів інноваційного розвитку суспільства) [5], О. Мартякової та С. Снігової (розглянуто зміст механізму взаємодії замовників та споживачів на ринку освітніх послуг, а також визначено інструменти економічного механізму управління якістю освітніх послуг) [6], В. Мороза (визначено місце та роль феномену освіти у підвищенні рівня конкурентоспроможності особистості на ринку праці) [7], Н. Мосьпан (досліджено проблематику фінансування здобуття вищої освіти та визначено особливості працевлаштування випускників в залежності від стану ринку праці) [8], О. Носової та О. Маковоз (проведено аналіз стандартів вищої освіти та обґрунтовано необхідність прийняття до уваги ЗВО потреб ринку праці щодо напрямів та якості підготовки фахівців) [9], О. Чумак (проведено аналіз змісту та практики взаємодії органів державної влади щодо прогнозування тенденцій розвитку ринку праці та визначення кількості необхідних для нього фахівців) [10] та багатьох інших вчених.

Проблематика державного управління забезпеченням якості вищої освіти набула свого розвитку у роботах С. Андрейчука, В. Бакуменка, Л. Гаєвської, Т. Гладкої, С. Домбровської, О. Жабенка, В. Загорського, М. Іжі, І. Куліш, С. Лісової, В. Лугового, Т. Лукіної, В. Огаренка, В. Онищук, Л. Паращенко, О. Поступної, М. Рудакевич, Р. Рудніцької, С. Серьогіна, Т. Тарасенко, С. Шевченка та інших дослідників. Окремі питання порушеної вище проблематики були розглянуті авторами статті у межах попередніх напрямів наукових досліджень [11], [12], а отже ця публікація є їх логічним продовженням.

Питання взаємозв'язків між можливостями системи вищої освіти щодо підготовки фахівців та потребами ринку праці, постійно перебувають у межах фокусу наукової уваги дослідників. Про актуальність порушених питань свідчить факт їх обговорення під час роботи науково-комунікативних заходів, найбільш цікавими з яких, з огляду на обраний нами предмет наукового пошуку, є: IV Міжнародна науково-практична конференція «Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи» (16–17.05.2019, м. Львів – Національний університет «Львівська політехніка»); II Міжнародна науково-практична конференція «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції» (25–26.10.2018, м. Мукачеве – Мукачівський державний університет); XV Всеукраїнська науково-методична конференція «Модернізація вищої освіти та проблеми управління якістю підготовки фахівців. Організація системи взаємодії "Вища освіта – ринок

праці"» (28.09.2018, м. Харків – Харківський державний університет харчування та торгівлі) тощо. Під час роботи останньої з названих наукових конференцій ректор Харківського державного університету харчування та торгівлі О. Черевко звернув увагу на необхідність підготовки таких фахівців, які здатні не лише критично мислити, приймати виважені управлінські рішення, творчо підходити до вирішення професійних питань, а у тому числі і «які могли б добре адаптуватися до виробництва з інноваційними технологіями та інформаціології суспільства» [13].

Отже, дослідження питань взаємодії ЗВО та представників суб'єктів реального сектору економіки через механізми попиту та пропозиції на ринку праці є не лише актуальними для розвитку відповідних напрямів наукової думки, а і значущими для підвищення ефективності функціонування, з одного боку, системи вищої освіти, а з іншого – механізму державного замовлення на підготовку затребуваних державою фахівців.

Не дивлячись на достатній рівень опрацювання проблематики взаємодії між ринками освітніх послуг та праці, окремі її питання все ще залишаються відкритими для подальших наукових пошуків. Серед таких питань неабиякої актуальності набувають ті з них, які пов'язані з дослідженням особливостей взаємодії (з'ясування взаємозв'язків) між ЗВО та ринком праці у межах зарубіжних моделей розбудови систем вищої освіти окремих країн, а також визначенні місця та ролі держави у забезпеченні ефективності відповідного процесу.

За результатами проведеного нами змістовного спрямування наукових досліджень було визначено, що переважна їх більшість, з одного боку, була проведена з використанням суто теоретичних методів наукового пізнання (узагальнення; аналіз та синтез; індукція та дедукція; порівняння; абстрагування та конкретизація; формалізація та класифікація; моделювання та прогнозування тощо), а з іншого – була зосереджена на з'ясуванні особливостей функціонування та розвитку вітчизняної моделі вищої освіти. Такий стан розробки наукової проблематики не може вважатись задовільним, адже за межами фокусу наукової уваги дослідників залишився той напрям аналізу змісту та визначення характеристик моделей організації систем вищої освіти, отримання результатів за яким, передбачало використання методів емпіричного пізнання. Крім того, у вітчизняній науковій думці бракує досліджень, фокусом наукової уваги яких є зарубіжні моделі організації систем вищої освіти, а особливо тих з них, предметом наукової уваги яких є відповідні моделі найбільш розвинутих країн Східної Азії. Переважна більшість дослідників, з огляду на інтеграційні прагнення України до

європейських інститутів, цілком обґрунтовано обирають предметом наукового аналізу англосаксонську та європейську континентальну системи вищої освіти. Разом з тим, такий вектор в організації досліджень залишає по за увагою вчених систем вищої освіти тих з країн, які саме сьогодні демонструють найвищу динаміку покращення результатів свого функціонування. Такі країни можуть бути визначені за результатами аналізу результатів університетських рейтингів, наприклад в умовних категоріях Топ-10, Топ-20, Топ-30 тощо (в залежності від масштабів зосередження фокусу наукової уваги). Результати зміни представництва університетів тієї чи іншої країни у межах групи Топ-50 (2016 та 2019) університетського рейтингу QS World University Rankings подано в таблиці.

Таблиця

Позиціонування ЗВО у межах групи Топ-50 університетського рейтингу QS World University Rankings

№ з/п	Країна	Кількість університетів у рейтингу	
		2016 р.	2019 р.
1	Сполучені Штати Америки	18	19
2	Велика Британія	10	8
3	Австралія	5	5
4	Канада	3	3
5	Швейцарія	2	2
6	Сінгапур	2	2
7	Франція	2	1
8	Китай	2	3
9	Гонконг	2	3
10	Японія	2	2
11	Південна Корея	2	2

Складено автором за результатами аналізу університетського рейтингу QS World University Rankings [14], [15].

Відповідно до змісту таблиці можемо стверджувати про те, що лише три країни покращили своє представництво у межах умовної групи Топ-50, а саме США, Китай та Сінгапур. У разі зосередження на оцінюванні результатів покращення можемо констатувати той факт, що США покращило свій рейтинг приблизно на 5%, в той час як покращення позиціонування Китаю та Сінгапуру дорівнює 50%. За умови певних абстрагувань можемо стверджувати про значне нарощування потенціалів систем вищої освіти Китаю та Сінгапуру. Нажаль, у межах вітчизняної наукової думки майже відсутні дослідження змісту та особливостей функціонування систем вищої освіти відповідних країн. Окремі аспекти прояву цієї проблематики були нами розгляну під час попередніх напрямів

наукових пошуків [16], [17], а отже ця публікація повинна сприйматись як їх логічне продовження.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою цієї публікації ми визначаємо з'ясування думки студентів китайських університетів щодо відповідності запропонованих ЗВО знань тим вимогам, які висуває до їх змісту, обсягу та актуальності сучасний ринок праці.

Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких основних **завдань**: провести аналіз відповідей студентів які навчаються у китайських університетах; узагальнити думку студентів відповідно до предмету наукової уваги; сформулювати висновки щодо рівня відповідності наданих в університетах Китаю знань тим вимогам, які висуває до їх обсягу та рівню ринок праці.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорій державного управління, соціології та менеджменту, а також результати наукових пошуків вітчизняних та зарубіжних вчених щодо проблематики управління розвитком системи вищої освіти та забезпеченням якості її функціонування як на державному, так і на університетському рівнях. Для виконання визначених завдань та досягнення вище сформульованої мети нами були використані такі основні методи наукового пізнання: метод порівняльного аналізу (для визначення представництва країн у межах окремих груп університетського рейтингу, а також для визначення тих з країн, кількість представництва університетів яких була збільшена); метод експертного опитування (для формування аргументної бази теоретичних припущень щодо рівня відповідності наданих в університеті майбутньому фахівцю знань актуальним вимогам ринку праці); статистичний метод (для опрацювання експериментальних даних щодо предмету експертної уваги); системного аналізу (для формування цілісного уявлення про систему взаємодії між ринками освітніх послуг та праці) тощо. Крім того, під час дослідження були використані інформаційно-аналітичні матеріали та нормативно-правові акти які пов'язані з предметом наукової уваги.

4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

У якості експертів оцінювання рівня відповідності запропонованих в ЗВО Китаю знань вимогам ринку праці були обрані студенти. Безумовно,

думка студентів не може надати всебічну характеристику предмету нашої уваги, адже для організації всебічного дослідження його організаторам слід з'ясувати думку у тому числі і роботодавців та представників органів публічного управління, як суб'єктів контролю за якістю забезпечення ЗВО якості освітньої діяльності та її відповідності потребам ринку праці, та інститутам громадянського суспільства, як суб'єктам контролю за ефективністю реалізації державою функцій управління системою вищої освіти. Разом з тим, визначивши студентів на рівні експертів оцінювання, організатори дослідження розглядають їх думку відразу як через призму замовників освітнянської послуги, так і в контексті безпосереднього об'єкту навчальної комунікації. Іншими словами, отримані нами за результатами аналізу відповідей студентів китайських ЗВО, з одного боку, не є остаточними для формулювання висновків щодо рівня відповідності запропонованих університетами до споживання здобувачами вищої освіти знань, вмінь та навичок, тим вимогам, які висуває до їх обсягу та якості ринок праці, але з іншого боку – можуть бути використані на рівні аналітичного підґрунтя для формування напрямів вдосконалення змісту та практики використання механізмів державного управління системою вищої освіти за напрямом забезпечення університетської освіти очікуванням роботодавців.

Використання методу експертного опитування китайських студентів стало можливим внаслідок реалізації наших домовленостей з керівництвом Інституту міжнародної та порівняльної освіти Пекінського педагогічного університету (Institute of International and Comparative Education at Beijing Normal University, Китай) за посередництва представників Університету Тампере (University of Tampere, Фінляндія). Відповідне опитування відбулось у межах позагрантового проекту «Оцінка якості вищої освіти», участь у якому прийняли представники Балтійської Міжнародної Академії (Baltic International Academy, Латвія) та Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Передбачалось, що учасники проекту проведуть опитування студентів в країні свого постійного проживання за питаннями однієї і тієї самої анкети та здійснять обмін отриманою інформацією для подальшої самостійної роботи над нею. Участь у проекті не передбачала отримання будь-яких матеріальних благ та розбудовувалась виключно на принципах наукового інтересу та прагнення учасників отримати у своє розпорядження унікальної інформації. На цей час, у межах проекту проведено опитування студентів з України, Латвії та Китаю, а також здійснено обмін анкетами. Слід звернути увагу, що проект не мав свого формального оформлення та не накладав ніяких зобов'язань на його

учасників, а отже вся отримана у його межах інформація є такою, яка отримана по за межами інституалізованих каналів взаємодії.

Предметом безпосередньої наукової уваги організаторів вище згаданого дослідження були обрані питання оцінювання студентами якості вищої освіти. Для досягнення мети проекту, авторами дослідження було складено відповідну анкету. Формулювання змісту анкети було здійснено відповідно до існуючих у межах соціологічної наукової думки традицій, а також з прийняттям до уваги порад Сеймура Садмана (Seymour Sudman), Нормана Бредберна (Norman M. Bradburn) та Норберта Шварца (Norbert Schwarz) щодо особливостей формулювання питань анкети (питання анкети повинні сприйматися через призму форми соціальної бесіди) та складання її змісту (зміст анкети повинен розбудовуватись з прийняттям до уваги стратегій, які зазвичай використовують респонденти для оцінки об'єкту експертизи) [18]. Респондентам було запропоновано дати відповідь на 18 запитань, 15 з яких мали безпосереднє відношення до проблематики якості вищої освіти. (3 питання були присвячені з'ясуванню статевовікових характеристик суб'єкту експертної оцінки, а також рівня його освіти). З огляду на обмеженість обсягів цієї публікації ми маємо намір зупинитись на аналізі відповідей респондентів лише на те питання, зміст якого має безпосереднє відношення до обраного нами предмету наукової уваги.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Серед питань, які були запропоновані організаторами дослідження студентам Інституту міжнародної та порівняльної освіти Пекінського педагогічного університету (Китай) було у тому числі питання щодо думки респондентів відносно рівню відповідності отриманих під час навчання у ЗВО знань вимогам ринку праці. Отримані нами під час обробки анкет результати подано на рис.

За результатами аналізу змісту рисунку можемо сформулювати такі попередні узагальнення.

По-перше, отримані нами за результатами аналізу відповідей студентів китайських ЗВО не можуть сприйматись представниками вітчизняної наукової спільноти та суб'єктами державного управління освітянською галуззю без їх критичного переосмислення. Це пов'язано з тим, що, з одного боку, система вищої освіти Китаю не є тотожною до відповідної системи України, а ні за змістом, а ні за традиціями свого функціонування та розвитку, а з іншого боку, ринок праці Китаю та України мають суттєві відмінності. Разом з тим, глобалізаційні процеси, у тому числі і через механізм інтернаціоналізації вищої освіти, сприяють

формуванню умов для уніфікації змісту, обсягів та механізмів надання університетами освітянської послуги.

Рис. Рівень відповідності отриманих під час навчання в Інституті міжнародної та порівняльної освіти (Китай) знань, вмінь та навичок вимогам ринку праці

Отже, отримані нами результати повинні бути сприйняти лише на рівні характеристик тих з моделей організації систем вищої освіти, функціонування яких, забезпечує збільшення частки діючих у їх межах ЗВО в міжнародних університетських рейтингах.

По-друге, використані свого часу Урядом Китаю механізми щодо забезпечення розвитку освітянської галузі є унікальними, а отже їх використання для досягнення вітчизняною системою вищої освіти відповідних до китайської системи вищої освіти показників, без додаткового вивчення умов та особливостей використання не є доцільним. Разом з тим, використані свого часу Урядом Китаю механізми державного управління функціонуванням та розвитком вищої освіти виявилися ефективними та такими які дозволили країні з показником індексу розвитку людського потенціалу на рівні 70,1 (99 місце у рейтингу країни «Human development index-2000») [19, с.158] у 2000 році перетворитися на країну з показником відповідного індексу на рівні 0,752 (86 місце у рейтингу країни «Human development index-2018») [20, с. 23]. Іншими словами, Китай покращив своє позиціонування в рейтингу на 13

позицій, що є вражаючим результатом. Для порівняння, Україна за відповідний період погіршила своє позиціонування на 10 позицій (2000 рік – 78 місце; 2018 рік – 88 місце).

По-третє, майже кожен другий респондент (46%) погоджується з тим, що «отримані ним під час навчання у ЗВО знання в цілому відповідають вимогам ринку праці». Такий результат з прийняттям до уваги того факту, що майже кожен п'ятий респондент (19%) погодився з твердженням про те, що «отримані під час навчання у ЗВО знання скоріше відповідають вимогам ринку праці», є цілком задовільним. Іншими словами, сумарний показник задоволеності студентів рівнем відповідності університетських знань вимогам ринку праці («в цілому відповідають» та «скоріше відповідають») на рівні 65% свідчить про існування кореляції змісту та практики реалізації навчальних програм в ЗВО з очікуваннями роботодавців щодо підсумкового рівня знань, вмінь та навичок випускників університетів. Досить несподіваним для організаторів дослідження став той факт, що жоден респондент не погодився з думкою про те, що «отримані під час навчання у ЗВО знання повністю відповідають вимогам ринку праці». Пояснення цього факту може бути здійснено через призму достатньо високого рівня безробіття серед випускників китайських ЗВО, тобто якщо молодий фахівець не може знайти роботу то скоріше за все він або не є конкурентоспроможним або його професійні знання, вміння та навички не є затребуваними ринком праці. Рівень безробіття серед молоді в Китаї складає понад 12% та при цьому майже кожен третій випускник ЗВО має труднощі з працевлаштуванням [21, с. 13]. Цілком очевидно, що за умови такого рівня безробіття студенти не будуть дотримуватись думки про повну відповідність отриманих в ЗВО знань, вмінь та навичок вимогам ринку праці.

По-четверте, майже кожен третій респондент (32%) обрав переконаний у тому, «отримані під час навчання у ЗВО знання скоріше не відповідають вимогам ринку праці». Слід констатувати що такий показник є достатньо вагомим за своєю значущістю, адже його рівень свідчить про певну незадоволеність студентів якістю наданих університетом освітянських послуг. Така незадоволеність може бути обґрунтована, з одного боку, порівняно низьким рівнем якості вищої освіти, тут ми повинні відразу відхилити таке припущення, адже у межах цього ж саме дослідження було з'ясовано задоволеність респондентів якістю вищої освіти (70% студентів констатувало той факт, що якість вищої освіти їх «в цілому задовольняє» або «скоріше задовольняє»), а з іншого боку – бажанням об'єкту навчальної комунікації отримати дещо більше знань чим це передбачає навчальна програма. Останнє припущення, може бути

пояснено через призму норм домінуючої у Китаї релігійно-культурологічної доктрини. За результатами досліджень «конфуціанської життєвої орієнтації» М. Вебер звернув увагу на існування «величезної прірви між освіченим і неосвіченим, «дурним народом» ... визначальним є не народження, а освіта, яка у принципі була доступною всім» [22, с. 117].

По-п'яте, оцінювання студентами рівня відповідності університетських знань, вмінь та навичок очікуванням роботодавців щодо їх рівня та якості, потребує, з одного боку, певної обізнаності суб'єктів оцінювання щодо вимог ринку праці (наявність інформації про ринок праці, його структуру та характеристики його основних елементів), а з іншого – здатності суб'єкта оцінювання до проведення якісної експертизи (професійні якості експерта). Безумовно, студент не може бути розглянутий на рівні професійного експерта, адже йому бракує професійних знань, досвіду та так званої концептуальної зрілості. Разом з тим, саме студент є безпосереднім замовником освітнянської послуги, а досить часто і суб'єктом який здійснює її оплату. З огляду на цей факт вважаємо за можливе залучати студентів не лише до процедур забезпечення ЗВО якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, а у тому числі й до моніторингу ринку праці у межах професійних експертних груп, наприклад при місцевих органах публічного управління.

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Приймаючи до уваги вище наведене можемо сформулювати такі основні висновки.

1. Пошук напрямів вдосконалення змісту та практики використання механізмів державного управління забезпеченням якості вищої освіти не лише може, а і повинен відбуватись з прийняттям до уваги досвіду функціонування та розвитку систем вищої освіти тих країн, які демонструють позитивну динаміку зміни присутності своїх університетів в університетських міжнародних рейтингах. Нажаль, переважна більшість наукових досліджень виконаних у межах вітчизняної наукової думки зосереджена на аналізі особливостей розбудови та перспектив розвитку англосаксонської та європейської континентальної систем вищої освіти. Така диспропорція у розподілі наукової уваги, з одного боку, сприяє підвищенню рівня концентрації та якості опрацювання вченими обраного предмету наукової уваги, що безумовно є важливою умовою для розвитку теоретико-методологічного підґрунтя дослідження проблем державного управління сферою вищою освітою, а з іншого – обумовлює втрату вагомої частини інформаційно-аналітичного матеріалу. Отже, дослідження змісту

та практики використання механізмів державного управління системами вищої освіти найбільш розвинутих країн Східної Азії, перш за все Китаю, Гонконгу, Японії та Південної Кореї є вкрай важливим напрямом в організації наукових пошуків.

2. Проблематика державного управління забезпеченням якості вищої освіти повинна розглядатись у тому числі і через призму відповідності отриманих випускником ЗВО знань, вмінь та навичок вимогам ринку праці. Забезпечення дії цього принципу може бути здійснено, як за рахунок участі студентів (представників органів студентського самоврядування) у моніторингу ринку праці, наприклад у складі робочих груп при місцевих органах публічного управління та (або) територіальних представництвах центральних органів публічної влади, так і за рахунок підвищення відповідальності представників Держаної служби зайнятості у формуванні державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою. Крім того, забезпечення кореляції змісту вищої освіти з вимогами (очікуваннями) роботодавців може бути здійснено в контексті виконання ЗВО та органами публічного управління Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), а також за рахунок використання потенціалів механізму акредитації ЗВО і спеціальностей. Діюче на цей Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах [23] повинно бути доповнено нормою щодо необхідності подання ЗВО, «який заявив про акредитацію на пряму підготовки, спеціальності» (п. 9 Положення) або «який заявив про акредитацію за певним рівнем» (п. 10 Положення), до МОН у тому числі і результатів моніторингу відвічності знань, вмінь та навичок або (та) змісту навчальних програм вимогам ринку праці. Проведення такого моніторингу повинно регламентуватись спільним наказом суб'єктів державного регулювання ринку праці в Україні (Міністерство освіти і науки України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України тощо) за погодженням з Національним агентством забезпечення якості вищої освіти та громадських організацій які відстоюють інтереси роботодавців (об'єднання організацій роботодавців України; обласні організації підприємців та роботодавців тощо). Залучення ЗВО «зовнішніх стейкхолдерів до забезпечення якості» є однією з рекомендацій ESG у межах стандарту 1.1 «Політика щодо забезпечення якості» [24, с. 9–10].

3. Отримані нами результати аналізу рівня відповідності знань, вмінь та навичок вимогам ринку праці (очікуванням роботодавців) не можуть бути використані для вдосконалення змісту та практики використання

механізмів державного управління якістю вищої освіти України у так званому чистому вигляді, адже суб'єкти оцінювання рівно як і об'єкти оцінювання були організаційно та інституційно пов'язані з Китаєм. Разом з тим, результати проведеного нами аналізу демонструють думку студентів які здійснюють здобуття вищої освіти у межах однієї з найбільш потужних за своїм потенціалом системи вищої освіти. За певних абстрагувань можемо припустити, що за умови покращення якісних характеристик системи вищої освіти, діючи у її межах елементи стануть більш вимогливими до якості надання освітніх послуг. Таке припущення було нами сформульовано в контексті того факту, що 32% респондентів переконані у тому, що отримані під час навчання у ЗВО знання «скоріше не відповідають вимогам ринку праці». Такий показник набуває ще більшої своєї значущості з прийняттям до уваги трьохвідсоткового вибору студентів на користь твердження про те, що отримані під час навчання у ЗВО знання «майже не відповідають вимогам ринку праці». Виникає ситуація за якою 35% здобувачів вищої освіти переконані у тому, що університетські знання, а відповідно і навчальні програми, не відповідають вимогам ринку праці (очікуванням роботодавців). За результатами неформального спілкування з респондентами наші партнери в Китаї з'ясували неабияку обізнаність студентів щодо тенденцій розвитку ринку праці та їх готовність до участі у моніторингу, як якості вищої освіти, так і ринку праці. Іншими словами, об'єкти навчальної комунікації (студенти, слухачі тощо) поступово будуть перебирати на себе компетенції суб'єкту оцінювання якості вищої освіти, тим самим покращуючи свої якісні характеристики у статусі експерта. Цікавим є досвід залучення адміністрацією ЗВО студентів до участі у моніторингу якості вищої освіти у межах окремих процедур системи внутрішнього забезпечення якості. Кожен студент, незалежно від свого бажання, повинен прийняти участь в оцінюванні рівня викладання навчальних дисциплін та визначенні відповідності отриманих знань вимогам ринку праці.

4. Формулювання змісту навчальних програм повинно відбуватись з прийняттям до уваги тенденцій розвитку міжнародного, національного та регіонального ринків праці. Механізм складання та затвердження навчальних програм повинен передбачати участь у його процедурах як експертів з ринку праці так і представників від роботодавців за відповідним професійним (фаховим) спрямуванням. Така наша пропозиція цілком відповідає принципам забезпечення якості вищої освіти сформульованих у межах вище згаданих ESG, а саме змісту п.1.2 «Розроблення і затвердження» в частині таких рекомендацій як:

залучення до розробки навчальних програм студентів та інших стейкхолдерів; використання зовнішньої експертизи та орієнтирів при формулюванні та оцінюванні змісту навчальних програм. На переконання авторів ESG освітні програми повинні «забезпечити студентів академічними знаннями й навичками, включаючи ті, що є загальними, які можуть вплинути на особистий розвиток та можуть бути застосовані студентами у майбутній кар'єрі» [24, с. 11].

Перспективи подальших досліджень. Вище наведені висновки не вичерпують проблематики участі держави у забезпеченні відповідності університетських знань вимогам ринку праці, а отже можуть бути доповнені у межах подальших наукових розробок порушеної нами проблематики. Серед найбільш перспективних напрямів в організації наукових пошуків є ті з них, фокусом уваги яких є порівняння результатів оцінювання відповідності університетських знань вимогам ринку праці між окремими характеристиками системами вищої освіти різних країн світу. У якості інформаційно-аналітичного підґрунтя для використання потенціалів методу компаративістики за відповідним напрямом зацікавлені порушеною проблематикою дослідники можуть використати результати проведеного нами опитування латвійських студентів [25]. Порівняння відповідей респондентів отриманих за результатами опитування латвійських та китайських студентів може стати основою для виявлення принципових відмінностей між характеристиками європейської континентальної системи вищої освіти та відповідними системи найбільш розвинутих країн Східної Азії.

Автор статті висловлює щире подяку адміністрації Institute of International and Comparative Education at Beijing Normal University (China) в особі проф. Liu Baosu за сприяння в організації опитування студентів, а також Uliana Furiv (University of Tampere, Finland) за безпосереднє його проведення на території Китаю.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року: проект (авт. тексту Міністерство освіти і науки України). *Вісник. Тестування і моніторинг в освіті*. № 11/12, с. 4–21, 2014.
- [2] Міністерства освіти і науки України. (2019, Січ. 25). *Наказ Міністерства освіти і науки України № 61 «Оперативний план міністерства освіти і науки на 2019 рік»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/plan/2019/plan-mon2019.pdf>

- [3] В. П. Антонюк, «Вища освіта України у системі відносин ринку праці», *Економічний вісник Донбасу*, № 2(40), с. 132–137, 2015.
- [4] О. Дяків, «Державне регулювання взаємодії освіти та ринку праці: проблеми та перспективи», *Вісник Національної академії державного управління*, № 2, с. 250–261, 2010.
- [5] Р. М. Захарчин, «Гармонізація відносин вищої школи і ринку праці як необхідна умова інноваційного розвитку суспільства», *Вісник Національного університету «Львівська політехніка», Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*, № 769, с. 268–273, 2013.
- [6] О. В. Мартякова, С. М. Снігова, О. В. Мудра, «Регулювання взаємодії ринків освітніх послуг та праці на основі механізму управління їх якістю», *Маркетинг і менеджмент інновацій*, № 3, с. 154–168, 2013.
- [7] В. М. Мороз, С. А. Мороз, *Конкурентоспроможність і трудовий потенціал соціального об'єкта: діалектика взаємозв'язку та розвитку змісту*. Харків, Україна: НТУ «ХПІ», 2016, 130 с.
- [8] Н. В. Мосьпан, «Від освіти до ринку праці», *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, № 1/2(46/47), с. 50–55, 2016. (Серія «Педагогічні науки»).
- [9] О. В. Носова, О. С. Маковоз, «Конкурентоспроможність підготовки фахівців вищими навчальними закладами відповідно до вимог ринку праці», *Інформаційні технології в освіті*, № 9, с. 99–104, 2011.
- [10] О. В. Чумак, «Механізм регулювання взаємодії вищої освіти з ринком праці». [Електронний ресурс], *Народна освіта*, вип. 3(33), 2017. Доступно: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5081
- [11] В. М. Мороз, С. А. Мороз, «Порядок та умови вступу до докторантури як елемент правового механізму державного управління якістю підготовки фахівців на науковому рівні вищої освіти», *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, № 3, с. 127–134, 2015.
- [12] С. А. Мороз, В. М. Мороз, «Зміст дефініції «якість вищої освіти» в контексті наукових поглядів представників східноєвропейських наукових шкіл», *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*, № 2, с. 58–71, 2017.
- [13] «Модернізація вищої освіти та проблеми управління якістю підготовки фахівців», на *XV Всеукр. наук.-метод. конф. Організація системи взаємодії «вища освіта – ринок праці»*, 28 верес. 2018 р.; О. Черевко, Ред. та ін. Харків, Україна: ХДУХТ, 2018, 422 с.

- [14] QS World University Rankings, 2016. [Electronic resource]. *Rankings, QS Top Universities*. Доступно: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015>
- [15] QS World University Rankings, 2019. [Electronic resource]. *Rankings, QS Top Universities*. Доступно: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2019>
- [16] С. А. Мороз, «Досвід Китаю у забезпеченні розвитку галузі освіти як підґрунтя для вдосконалення механізмів державного управління якістю вищої освіти України», *Інвестиції: практика та досвід*, № 9, с. 70–77, 2019.
- [17] С. А. Мороз, «Досвід Китаю щодо забезпечення якості вищої освіти через механізм її інтернаціоналізації», на *Міжнарод. наук.-практ. конф. Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика, 17–18 трав. 2019 р.* Харків, Україна, 2019, с. 44–46.
- [18] S. Sudman, N. Bradburn, N. Schwarz, *Thinking About Answers: The Application of Cognitive Processes to Survey Methodology*. San Francisco: Jossey-Bass, 2010, 322 p.
- [19] Human development report, 2000. [Electronic resource]. *Human Development Reports, United Nations Development Programme*. Доступно: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/261/hdr_2000_en.pdf
- [20] Human development report, 2018. [Electronic resource]. *Human Development Reports, United Nations Development Programme*. Доступно: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf
- [21] Н. В. Дорохова, «Молодежная безработица на мировом и российском рынках труда», *Вестник Воронежского государственного университета*, № 2, с. 13–15, 2015. (Серия «Экономика и управление»).
- [22] М. Вебер, *Хозяйственная этика мировых религий: сравнительные исследования по социологии религии: в 3 т.* СПб., Россия: Владимир Даль, 2017, т. 1, 446 с.
- [23] Кабінет Міністрів України. (2001, Серп. 9). *Постанова № 978, «Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах»*, *Офіційний вісник України*, № 32, с. 233, 2001.
- [24] *Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти, Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)*. Київ, Україна: ТОВ «ЦС», 2015, 32 с.
- [25] С. А. Мороз, «Забезпечення відповідності університетських знань вимогам ринку праці як напрям удосконалення механізмів державного управління якістю вищої освіти», *Університетські наукові записки*, № 3/4(67/68), с. 276–286, 2018.

ACCORDANCE OF UNIVERSITY KNOWLEDGE TO THE REQUIREMENTS OF THE LABOUR MARKET: THE ANALYSES OF THOUGHTS OF CHINESE STUDENTS

Svitlana Moroz,

Candidate of sciences (Public Administration),
Senior Research Officer of
Training Research and Production Center,
National University of Civil Protection of Ukraine.
Kharkiv, Ukraine.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2696-1278>
ra.ekma@gmail.com

Annotation. The problematics of providing of higher education quality, due to its importance not only socio-politic but also public-political development of the county, more and more often becomes a subject of the science discussions. The vast majority of science researches of the phenomena of higher education quality in the framework of the domestic scientific thought was focused on the analysis of the content of the Anglo-Saxon and European continental systems of higher education. Such focus of scientific attention, as well as scientists' priority to use b purely theoretical methods of research, has become a reason of violation of the principle of complexity and comprehensiveness of the analysis of the focus of scientific attention. In other words, the functioning of higher education systems in the most developed countries of East Asia remained outside the scientific attention of scientists. Among such countries, China demonstrates the most powerful dynamics of increasing the number of its Universities of Higher Education within the top groups of international University rankings. Taking into account this fact, as the object of scientific attention, author of the article selected certain aspects of the functioning of higher education system in China, namely those related to ensuring its quality. The subject of scientific attention was the idea of Chinese students regarding the level of accordance of University knowledge to the requirements of the labour market. Students of the Institute of International and Comparative Education at Beijing Normal University (China) were chosen as respondents.

Using the results of the analysis of the responses we have revealed students' opinion as for the subject of scientific attention, namely 65% of respondents are concerned in accordance of knowledge, abilities and skills provided with the University of higher education to the requirements of the labour market and the expectations of employers; 35% of respondents denied the existence of correlation between University knowledge and the

requirements of the labour market; none of the respondents fully agreed with the point of view that obtained during studying in the University knowledge fully comply with the requirements of the labour market. Such results show, on the one hand, that students have an ability to participate in the procedures of assessing the quality of higher education (balanced assessment and responsible performance of the duties of an expert), and on the other hand – the existence of a gap between the content of educational programs and the actual requirements of the labour market (almost every third Respondent denied the correlation of educational programs with the requirements of the labour market).

The obtained results indicate that alternative models of higher education organisation relatively to the Anglo-Saxon and European continental ones do not provide a high level of accordance of University knowledge with the requirements of the labour market. Following main directions of improving the mechanisms of public administration to ensure the quality of higher education are based on the analysis of the content and peculiarities of functioning of the higher education system in China: institutional support for the rules regarding the mandatory participation of the main stakeholders of the labour market in the process of preparation of the educational programs content (clarification of the regulations on the accreditation of higher education institutions and specialties); increase in the share of students' representation in the bodies monitoring the higher education quality, both on the level of internal and external systems of ensuring of the educational activities quality and the higher education quality. In the context of the possibility of using the potential of the comparative studies method as a promising way to consider the raised issues, it was proposed to compare the results of a survey of European and Chinese students, as well as to identify the advantages and disadvantages of each of the relevant models of the higher education organization. The existence of the results of such a comparative analysis will allow to determine the most effective mechanisms of public administration of higher education.

Key words: quality of higher education; accordance of University knowledge to the requirements of the labour market; educational programs; bodies of public administration; survey of Chinese students; Institutes of Higher education in China; ways to improve the mechanisms of public administration of the higher education sphere.

СООТВЕТСТВИЕ УНИВЕРСИТЕТСКИХ ЗНАНИЙ ТРЕБОВАНИЯМ РЫНКА ТРУДА: АНАЛИЗ МНЕНИЯ СТУДЕНТОВ ИЗ КИТАЯ

Мороз Светлана Анатольевна,
кандидат наук по государственному управлению,
старший научный сотрудник
учебно-научно-производственного центра,
Национального университета гражданской защиты.
Харьков, Украина.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2696-1278>
ra.ekma@gmail.com

Аннотация. Проблематика обеспечения качества высшего образования, учитывая высокий уровень своей значимости для обеспечения социально-экономического и общественно-политического развития государства, все чаще становится предметом научных дискуссий. Основная часть научных исследований, посвященных изучению феномена качества высшего образования, особенно в пределах отечественной научной мысли, сосредоточена на анализе содержания англосаксонской и европейской континентальной систем высшего образования. Такой фокус научного внимания, также как и приоритетное использование учеными преимущественно теоретических методов научного познания, стали причинами нарушения принципа комплексности и всесторонности в изучении содержания соответствующего феномена. Иными словами, за пределами научного внимания исследователей остались вопросы функционирования систем высшего образования наиболее развитых стран Восточной Азии. Среди таких стран Китай демонстрирует наиболее показательную динамику увеличения количества своих вузов в пределах топовых групп международных университетских рейтингов. Принимая во внимание этот факт, автор статьи определил объект научного исследования на уровне отдельных аспектов функционирования системы высшего образования Китая, а именно тех из них, которые связаны с обеспечением его качества. Предметом научного внимания было выбрано мнение китайских студентов относительно уровня соответствия университетских знаний требованиям рынка труда. В качестве респондентов выступили студенты Института международного и сравнительного образования Пекинского педагогического университета (Китай). В результате анализа полученных ответов было определено мнение студентов относительно предмета научного внимания, а именно: 65%

респондентов убеждены в том, что предоставляемые в вузе знания, умения и навыки в целом соответствуют требованиям рынка труда и ожиданиям работодателей; 35% респондентов опровергли мнение относительно существования корреляции между университетскими знаниями и требованиями рынка труда; никто из респондентов не согласился с мнением о том, что полученные во время учебы в вузе знания полностью соответствуют требованиям рынка труда. Полученные результаты свидетельствуют, с одной стороны, о способности студентов принимать участие в процедурах оценки качества высшего образования (взвешенная оценка и ответственное выполнение обязанностей эксперта), а с другой – о существовании разрыва между содержанием учебных программ и актуальными требованиями рынка труда (практически каждый третий респондент обратил внимание на несоответствие учебных программ требованиям рынка труда). Кроме того, полученные результаты свидетельствуют о том, что альтернативные по отношению к англосаксонской и европейской континентальным моделям организации систем высшего образования, модели не обеспечивают достижение высокого уровня соответствия университетских знаний требованиям рынка труда. В результате анализа содержания и особенностей функционирования системы высшего образования Китая были сформулированы следующие основные направления совершенствования механизмов государственного управления обеспечением качества высшего образования: закрепление на институциональном уровне действия нормы относительно обязательного участия основных стейкхолдеров рынка труда в определении содержания учебных программ (уточнение норм Положения об аккредитации высших учебных заведений и специальностей); увеличение доли представительства студентов в органах мониторинга качества высшего образования, как на уровне внутренней, так и на уровне внешней систем обеспечения качества образовательной деятельности и качества высшего образования. В контексте реализации возможности использования потенциалов метода компаративистики в качестве перспективного направления дальнейшего рассмотрения затронутой проблематики было предложено сравнить результаты опроса европейских и китайских студентов, а также определить преимущества и недостатки каждой из соответствующих моделей организации систем высшего образования. Наличие результатов сравнительного анализа позволит определить наиболее эффективные из механизмов государственного управления сферой высшего образования.

Ключевые слова: качество высшего образования; соответствие университетских знаний требованиям рынка труда; учебные программы; органы публичного управления; опрос китайских студентов; вузы Китая; направления совершенствования механизмов государственного управления сферой высшего образования.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Stratehiia reformuvannia vyshchoi osvity v Ukraini do 2020 roku: proekt (avt. tekstu Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy). Visnyk. Testuvannia i monitorynh v osviti, № 11/12, s. 4–21, 2014.
- [2] Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. (2019, Sich. 25). Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 61 «Operatyvnyi plan ministerstva osvity i nauky na 2019 rik». [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/plan/2019/plan-mon2019.pdf>
- [3] V. P. Antoniuk, «Vyshcha osvita Ukrainy u systemi vidnosyn rynku pratsi», Ekonomichnyi visnyk Donbasu, № 2(40), s. 132–137, 2015.
- [4] O. Diakiv, «Derzhavne rehuliuвання взаємодії освіти та ринку праці: problemy ta perspektyvy», Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia, № 2, s. 250–261, 2010.
- [5] R. M. Zakharchyn, «Harmonizatsiia vidnosyn vyshchoi shkoly i rynku pratsi yak neobkhidna umova innovatsiinoho rozvytku suspilstva», Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika», Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku, № 769, s. 268–273, 2013.
- [6] O. V. Martiakova, S. M. Snihova, O. V. Mudra, «Rehuliuвання взаємодії ринків освітніх послуг та праці на основі механізму управління їх якості», Marketynh i menedzhment innovatsii, № 3, s. 154–168, 2013.
- [7] V. M. Moroz, S. A. Moroz, Konkurentospromozhnist i trudovyi potentsial sotsialnoho obiekta: dialektyka vzaiemozviazku ta rozvytku zmistu. Kharkiv, Ukraina: NTU «KhPI», 2016, 130 s.
- [8] N. V. Mospan, «Vid osvity do rynku pratsi», Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka, № 1/2(46/47), s. 50–55, 2016. (Seriiia «Pedagogichni nauky»).
- [9] O. V. Nosova, O. S. Makovoz, «Konkurentospromozhnist pidhotovky fakhivtsiv vyshchymy navchalnymy zakladamy vidpovidno do vymoh rynku pratsi», Informatiini tekhnolohii v osviti, № 9, s. 99–104, 2011.
- [10] O. V. Chumak, «Mekhanizm rehuliuвання взаємодії вищої освіти з ринком праці». [Elektronnyi resurs], Narodna osvita, vyp. 3(33), 2017. Dostupno: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5081

- [11] V. M. Moroz, S. A. Moroz, «Poriadok ta umovy vstupu do doktorantury yak element pravovoho mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia yakistiu pidhotovky fakhivtsiv na naukovomu rivni vyshchoi osvity», Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy, № 3, s. 127–134, 2015.
- [12] S. A. Moroz, V. M. Moroz, «Zmist definitsii «iakist vyshchoi osvity» v konteksti naukovykh pohliadiv predstavnykiv skhidnoevropeyskykh naukovykh shkil», Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy: filozofia, psykholohiia, pedahohika, sotsiolohiia, № 2, s. 58–71, 2017.
- [13] «Modernizatsiia vyshchoi osvity ta problemy upravlinnia yakistiu pidhotovky fakhivtsiv», na KhV Vseukr. nauk.-metod. konf. Orhanizatsiia systemy vzaiemodii «vyshcha osvita – rynek pratsi», 28 veres. 2018 r.; O. Cherevko, Red. ta in. Kharkiv, Ukraina: KhDUKht, 2018, 422 s.
- [14] QS World University Rankings, 2016. [Electronic resource]. Rankings, QS Top Universities. Доступно: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015>
- [15] QS World University Rankings, 2019. [Electronic resource]. Rankings, QS Top Universities. Доступно: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2019>
- [16] S. A. Moroz, «Dosvid Kytaiu u zabezpechenni rozvytku haluzi osvity yak pidgruntia dlia vdoskonalennia mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia yakistiu vyshchoi osvity Ukrainy», Investytsii: praktyka ta dosvid, № 9, s. 70–77, 2019.
- [17] S. A. Moroz, «Dosvid Kytaiu shchodo zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity cherez mekhanizm yii internatsionalizatsii», na Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. Derzhavne upravlinnia u sferi tsyvilnoho zakhystu: nauka, osvita, praktyka, 17–18 trav. 2019 r. Kharkiv, Ukraina, 2019, s. 44–46.
- [18] S. Sudman, N. Bradburn, N. Schwarz, Thinking About Answers: The Application of Cognitive Processes to Survey Methodology. San Francisco: Jossey-Bass, 2010, 322 p.
- [19] Human development report, 2000. [Electronic resource]. Human Development Reports, United Nations Development Programme. Доступно: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/261/hdr_2000_en.pdf
- [20] Human development report, 2018. [Electronic resource]. Human Development Reports, United Nations Development Programme. Доступно: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf
- [21] N. V. Dorohova, «Molodezhnaya bezrobotica na mirovom i rossijskom rynkah truda», Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta, № 2, s. 13–15, 2015. (Seriya «Ekonomika i upravlenie»).

- [22] M. Veber, Hozyajstvennaya etika mirovyh religij: sravnitel'nye issledovaniya po sociologii religii: v 3 t. SPb., Rossiya: Vladimir Dal', 2017, t. 1, 446 s.
- [23] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2001, Serp. 9). Postanova № 978, «Polozhennia pro akredytatsiiu vyshchykh navchalnykh zakladiv i spetsialnostei u vyshchykh navchalnykh zakladakh ta vyshchykh profesiinykh uchylyshchakh», Ofitsiyni visnyk Ukrainy, № 32, s. 233, 2001.
- [24] Yevropeiska asotsiatsiia zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity (ESG). Kyiv, Ukraina: TOV «TsS», 2015, 32 s.
- [25] S. A. Moroz, «Zabezpechennia vidpovidnosti universytetskykh znan vymoham rynku pratsi yak napriam udoskonalennia mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia yakistiu vyshchoi osvity», Universytetski naukovi zapysky, № 3/4(67/68), s. 276–286, 2018.